

Aarhus byråds journalsager (J. Nr. 469-1913)

Originalt emne

Aaen

Aaen i Almindelighed

Vandforsyning

Vandforsyning i Almindelighed

Indholdsfortegnelse

- 1) [Byrådsmødet den 18. december 1913](#)
- 2) [Byrådsmødet den 19. februar 1914](#)

Uddrag fra byrådsmødet den 18. december 1913 - side 6

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 469-1913)

Indstilling fra Vandværksudvalget om at tiltræde det i nedennævnte Skrivelse fra Sagfører Kragh Møller indeholdte Forligsudkast angaaende Spørgsmaalet om forskellige Fabrikters Adgang til Benyttelse af Vand fra Aarhus Aa:

"Efter Anmodning og i Henhold til meddelt Bemyndigelse har jeg ved min Medarbejder Sagfører cand. jur. Andr. Christensen afgivet Møde for det ærede Byraad sammen med Stadsingeniøren for at varetage Kommunens Interesser under en paa Begæring af A/S Frichs, Aarhus Oliemølle, lim. og A/S Dansk Ilt- og Brintfabrik nedsat Landvæsenskommission i Anledning af Rekvirenternes Forbrug af Vand fra Aarhus Aa til Anvendelse i deres respektive Fabrikker i Aabyhøj. Paa Kommissionens sidste Møde kom

det til en Forhandling, hvorunder Kommunens Repræsentanter lovede at forespørge Aarhus Byraad, om dette vilde acceptere en forligsmæssig Ordning af følgende Indhold:

"Aarhus Byraad frafalder de under nærværende Landvæsenskommission fremsatte Indsigelser mod Rekvirenternes Krav, dog at Byraad et samtidig forbeholder sig at rejse enhver Indsigelse imod andres Krav om at bruge af Vandet i Aarhus Aa saavelsom imod Benyttelse af Vandet fra Rekvirenternes Side i videre Omfang, end der maatte blive disse tilkendt ved nærværende Landvæsenskommission, ligesom Byraadet forbeholder sig til ethvert Tidspunkt at tage Spørgsmaalet om Vandets Forurening op i Henhold til Vandløbslovgivningen".

Idet jeg herved forelægger det saaledes formulerede Forligsudkast til det ærede Byraads Overvejelse og beder mig meddelt, om Byraadet vil acceptere det, skal jeg, idet jeg vedlægger Afskrift af den Aarhus Kommune vedrørende Del af Proceduren for Landvæsenskommissionen, tillade mig at anføre:

Grundlaget for Aarhus Kommunes Rettigheder med Hensyn til Vandet i Aarhus Aa maa - bortset fra eventuel Hævdserhvervelse - navnlig søges i den under 23. Juni 1870 mellem Aarhus Byraad og Møller A. Weis oprettede Kontrakt, hvorved sidstnævnte overdrog Kommunen Ret til at tage af Aaen det til enhver Tid fornødne Vand til Byens Vandværk. I Henhold hertil har jeg nedlagt Paastand om, at Rekvirenterne i hvert Fald kun fik Lov til at tage en bestemt begrænset Vandmængde og saaledes, at Kommunens Ret respekteredes som gaaende forud.

Under Sagen har der endvidere været rejst Tvivl om, hvorvidt Oliemøllen og Brintfabrikken opfyldte de i Vandløbsloven 28. Maj 1880 § 78 krævede fundamentale Betingelser for overhovedet at kunne tage Vand af Aaen til Fabriksbrug. Og Rekvirenterne har nu - vel nærmest som Modtræk - rejst Spørgsmaalet om, hvorvidt Aarhus Kommune i det hele kan støtte nogen Ret paa Kontrakten med Møller A. Weis.

Dette sidste Spørgsmaal - - hvis Besvarelse væsentlig afhænger af, om Møller Weis ikke blot kunde udnytte Vandkraften, men ligefrem raade over og overdrage andre en stedsevarende Ret til at tage af Vandet - har det selvfølgelig sin Interesse for Kommunen at faa afgjort. Men hvis det kan undgaas ser jeg det helst ikke afgjort ved Landvæsenskommissionskendelse. Det er i et og for sig meget tvivlsomt juridisk Spørgsmaal, hvis rette Besvarelse kræver indgaaende Undersøgelse af de gamle Vandmølleeejeres Rettigheder i Almindelighed og de af Ejeren af Aarhus Mølle eventuelt

erhvervede specielle Beføjelser. Det vilde derfor være mere betryggende om muligt at faa Kontrakten prøvet ved de almindelige Domstole i Stedet for af en Landvæsenskommission. Specielt er der ikke Grund til at tage en Afgørelse af dette vanskelige Spørgsmaal ved nærværende Landvæsenskommission, da den "Vandmængde, Rekvirenterne ønsker at forbruge, er forholdsvis ringe. Det er saaledes oplyst for Kommissionen, at alt det af Oliemøllen og Ilt- og Brintfabrikken benyttede Vand løber tilbage til Aaen, og at A/S Frichs af det indtagne Vand kun virkelig forbruger ca. 170 m³ pr. Døgn, jfr. det Landvæsenskommissionens Protokol under 7. Oktober d. A. tilførte. Da Aaens aarlige Afstrømning imidlertid udgør ca. 68,500,000 m³ og den minimale Vandføring pr. Døgn ca. 125000 m³, vil det altsaa ses, at det egentlige Vandforbrug, Rekvirenterne attraar, er praktisk ganske uden Betydning for Aaens Vandføring. Da nu endvidere Landvæsenskommissionens Formand ved Kommissionens sidste Møde udtrykkeligt udtalte, at Rekvirenterne kun vilde faa tilkendt Ret til at indtage en bestemt begrænset Mængde Vand, da Kommunen efter Forligsudkastet staar frit overfor Rekvirenternes eventuelt forøgede Vandforbrug saavel som overfor andre, ligesom man altid vil kunne skride ind, dersom Vandet i Aaen fra Rekvirenternes Side skulde blive forurenat - efter stedfundne i det vedlagte indlemmede Analyser vil dette ikke ske i synderlig Grad. - og da Kommunen formentlig ligefuldt kan -- i paakommende Tilfælde - indtage det Vand, man virkelig efter Kontrakten eller med anden Hjemmel har Ret til, tillader jeg mig at tiiraade, at Byraadet accepterer den foran ommeldte forligsmæssige Ordning, dog at det formentlig bør finde Udtryk i Formuleringen, at Forudsætningen for Forliget, er det ubetydelige virkelige Forbrug af Vand, der finder Sted efter Rekvirenternes Opgivende, samt at Spørgsmaalet om Kommunens Beføjelser efter Kontrakten ikke præjudicere?,

Jeg foreslaar derfor, at Forliget i sin Helhed formuleres saaledes:

"Da Rekvirenterne den 7. Oktober 1913 har opgivet til

Landvæsenskommissionsprotokollen, at det af Aarhus Oliefabrik, og A/S Dansk Ilt-, og Brintfabrik benyttede. Vand løber tilbage til Aaen, og at ca. 2/3 af det Vand, A/S Frichs benytter, ligeledes løber tilbage til Aaen, frafalder Aarhus Byraad de under nærværende Landvæsenskommission fremsatte Indsigelser mod Rekvirenternes Krav, dog at Byraadet, samtidig forbeholder sig at rejse enhver Indsigelse mod andres Krav om at bruge af Vandet, i Aarhus Aa saavel som imod Benyttelse. af Vandet fra Rekvirenternes Side i videre Omfang, end der maatte blive disse tilkendt ved nærværende Landvæsenskommission ligesom, Byraadet forbeholder sig. til ethvert Tidspunkt at tage

Spørgsmaalet om Vandets Forurening op i Henhold til Vandløbslovgivningen. Ved Aarhus Byraads Tiltrædelse af denne forligsmæssige Ordning skal Spørgsmaalet, i om, Aarhus Kommunes Ret til forud for "Rekvirenterne at bruge Vandet af Aarhus Aa ikke være præjudiceret, men forbeholder Aarhus Byraad sig Ret til naarsomhelst at tage dette Spørgsmaal op til Paakendelse". og tillader, mig altsaa at anbefale, at et saadant Forlig, modtages.

Efter Landvæsenskommissionens Anmodning skal jeg derhos bede mig Byraadets Beslutning i nævnte Henseende meddelt gerne snarest muligt."

Mikael Johansen gennemgik Sagens Forhistorie samt Forligsudkastet og Begrundelsen for det i alle Enkeltheder. Endelig udtalte han, at Udvalget ikke ansaa det for klogt at tage en Proces paa Sagen, hvorfor det indstillede at tiltræde Forliget.

Mousten mente, at hvis der kunde gøres noget for at forhindre Afløb til Aaen fra W. C., saa burde det gøres.

Mikael Johansen oplyste, at Købstadforeningen havde taget hele dette Spørgsmaal op. Da Afløbet fra Klosetterne passerede septietanks, blev Aaen næppe forurenet ved det, men Udvalget skulde nærmere undersøge dette Forhold.

Samuelson troede ikke, der var noget at gøre for at forhindre Forurening af Aaen, og var bange for, at Købstadforeningen ikke naaede noget Resultat ved at have taget Sagen op.

Christensen troede ikke, der var nogen Fare, da der skulde benyttes septictanks.

Mousten mente, der burde gøres alt muligt for at forhindre Aaens Forurening. Septictanks gav næppe fuld Sikkerhed.

Formanden erindrede om, at Aarhus selv havde ladet sit Kloakvand løbe i Aaen. Han sluttede sig til Udvalgets Indstilling.

Magnus Nielsen ansaa det for givet, at Forureningen fra W. C. Afløb ikke vilde mærkes paa Grund af den store Opspædning. Et andet var, at Bacillerne naturligvis blev i Vandet og under en Epidemi kunde medføre Fare. De kemiske Fabriker var der dog mest Anledning til at holde Øje med.

Mousten mente, at man maatte kunne tvinge Fabrikerne til at føre deres Afløb til Byens Kloaker.

(J. Nr. 469-1913)

Fra Sagfører Kragh Møller forelaa følgende Skrivelse af 14. Februar 1914 vedrørende Sagen mellem Byraadet og A/S Frichs, Aarhus Oliemølle, lim. og A/S Dausk Ilt- og Brintfabrik om disse Fabrikers Krav om at tage Vand fra Aarhus Aa:

"Efter modtagen Meddelelse om, at Byraadet havde vedtaget at tiltræde det i min ærbødige Skrivelse af 9. December f. A. anbefalede Forslag til en mindelig Overenskomst mellem Byraadet og A/S Frichs, Aarhus Oliemølle, lim. og A/S Dansk Ilt- og Brintfabrik vedrørende disse Fabrikers Krav om at indtage Vand fra Aarhus Aa, blev et med Forslaget overensstemmende Forlig under 8. f. M. indgaaet for den paa bemeldte Fabrikers Begæring nedsatte Landvæsenskommission .

Ved en samme Dag afsagt Kendelse fastsatte Kommissionen dernæst det Kvantum Vand, paa den ene Side A/S Frichs, paa den anden Side Aarhus Oliemølle og Ilt- og Brintfabriken maatte benytte til henholdsvis 500 kubik m og 5000 kubik m+ pr. Døgn - altsaa bestemt begrænset Kvanta, hvis Størrelse er ubetydelig i Forhold til Aaens samlede Vandføring.

Jeg har nu erholdt en Udskrift saavel af Kendelsen som af det forommeldte til Landvæsenskommissionens Protokol indgaaede Forlig. Denne Udskrift vedlægges tillige med Afskrift af Proceduren under Sagen m. v., hvorhos jeg henviser til det i min fornævnte Indstilling af 9. December f. A. anførte, hvorved jeg især henleder Opmærksomheden paa, at den stedfundne Overenskomst ikke skal præjudicere Spørgsmaalet om Aarhus Kommunes Ret til forud for de nævnte Fabriker at bruge af Vandet i Aarhus Aa.

Jeg vedlægger min Regning for Sagen.

Jeg undlader derhos ikke at gøre opmærksom paa, at efter Udtalelser - navnlig fra Amtsvandinspektøren - paa de i foranstaaende Anledning stedfundne Landvæsenskommissionsmøder maa man være forberedt paa, at der i en ikke fjern Fremtid vil blive rejst Krav om Forandring i Højden af Grundbjælken ved Slusebroen sandsynligvis i Forbindelse med det store Projekt, der for et Par Aar siden var fremme, om

Afvandingen af Aa-Arealerne. I saa Fald vil det formentlig blive paakrævet at faa en endelig Afgørelse af hele Spørgsmaalet om den virkelige Betydning af Kontrakten af 1870 mellem Møller Weis og Aarhus Byraad, og af Hensyn til de derved opstaaende Spørgsmaals store Vanskelighed vilde det formentlig være formaalstjenligt, at man allerede nu foranstaltede de til Spørgsmaalenes Besvarelse fornødne juridiske Forundersøgelser foretagne.

Til Efterretning.

